

hesa vökundtt. Við samanlogdum hondum lovaði eg honum aftur og aftur, at eg aldri skuldi synda, ekki dansa, ekki drehka, ekki roykja, ekki banna sum Hildibrandur, ekki renna eftir syndafullum gentum, ekki hugsa ljótt um Onnu Leonoru sum var hon ein onnur Jesabel, ekki gera einum menniskja mein, men elska og gera væl imóti öllum og altdí befala meg í Jesusar hendur, og eg bað og bóaði hann um at seta sitt innsigli á mitt enni og skriva meg upp í lívsins bók afturfyrir.

Kynslívið og tann gessur Hugin oftari og oftari kennur eru ekki so at kœva, og sum bókín fráliður missur syndamed-víðið valdið á honum, og kvinnurnar fáa stærri og stærri týðning. Tá 32 ára gomlu blómandi Onnu Leonoru, sum gekk við eingilskmönnum, hefur hann mangan droymt um, men tá hann sjúkur av girnd er í nánd av henni, varnast hon hann nærum ekki, fyrri hana er hann ov ungur at vera ein verulig kynsvera. Sum tað mangan gongur við kenslum í sambandi við girnd, so rökka tað grúlliga stutt út um lotuna og verða ofta til vanvirðing. Longu dagin eftir í dansinum hugsar Hugin soleiðis um Onnu Leonoru:

Hevði eg onkuntíð droymt um hasa kvinnuna? Eigiliga, deigiliga. Var tað eg sum hevði sagt soleiðis? Tað var heilt óhugnaligt. Hvussu hevði eg fingið meg til tað? Hvát var tað fyrri ein trólskur máttur, ið hevði drivið meg?

Sama kveldið, sum hann einki fekk burtur úr Onnu Leonoru, kemur hann av tilvild fram á vinkonuna Durutu, sum er nakin, men nù er tað hann sum ekki tekur av: »Kom her teskaði hon hás og tung á málinum, men eg hoyrði ekki tað, sum eg hoyrði, vendi mær imóti henni og bakkaði treystiliga út móti hurðini...« Tað seinasta hann h-vrír, tá hann er sloppin út um, er: »Tú er skýti býttur«. Soleiðis kennir Hugin seg eisini og »kom her, kom her« syngur ígjøgnum hann, og hann lovar sær sjálvum, at taka av eina aðru ferðina.

Innbjórðingin hjá Durutu »kom her« knýtir samband aftur til fyrsta bind í skaldsøguøðini. »Nú ert tú mansbarn á foldum«, og huldukonuna sum lokkar tann trý ára gamla við orðunum »Kom við!« Hetta er livskraft sum hevur biðað eftir honum, síðani hann var smádrongur, list og girnd, kærleiki og skapan eru samantvunnin. Men meðan smádrongurin fór við huldukonuni og varð givin ein sotleikakendan angist fyrri at missa seg sjálvan, so torir tann fjúrtan ára gamli Hugin ekki at taka av. Upplivingin við huldukonuni situr í honum, og hartil hevur uppalingin enn lutvís vald á girndini.

Nakrar dagar seinni er hann í hagnum við Durutu, somu støð sum við huldukonuni, og nù roynir hann at sleppa fram at hjá henni, men Duruta visur hann frá sær, hann hevur ekki ansað sær lögini: »Einaferð bað eg teg, men tú vildi ekki, segði hon«.

Kærleiki

Hugin skilir harðliga imillum kroppsligan kærleika og »rættan kærleika«, sum er andborin og ekki rættiliga av hesum heimi. Kærleika av hesum slag mótir hann tvær ferðir, hetta árið bókín fevnir um. Fyrst er tað ein genta í grannabygdini, men hon vil ekki vita av honum og heldur saman við einum øðrum. Leiðin imillum býrd og trega er stutt: »Og hvussu inniliga hevði eg ekki gleitt meg til at hitta eina gentu, sum eg var skotin í. Nù hevði eg hitt hana, og aldri í mínum lívi hevði eg verið raktur av størri ólukkku«.

Stevna er í bygdini, og fyrst nù meinar Hugin seg mœta ti heilt rætta kærleikanum í fremmandagentuni Birtu, og hann hugsar um gentuna, sum

knústi hansara hjartað:

Eg hevði einaferð verið av ólukkuligastu menniskjum fyrri hennara skuld, hjartasorgin hevði nærum forkomið mær. Eg skilti tað ekki. Hvát hevði eg sæð í hási gentuni? Eina sól? Eitt undurverk? Hvar vóru tey farin? Aftur imóti míni navnleysu var hon mínni enn ein skuggi, sjálvt eyguni vóru deyð og dolsk. Eg hevði sæð hana hugt forvitin at gentu míni og ívaðið ekki í, at hon hevði kent ein sting í hjarta av at siggja hana. Eitt fleyr av sigursgleði fór ígjøgnum meg, og eg hugsaði: Hatta hevur tú gott av.

Sum eg áður havi nevnt, so hevur Jens Pauli Heinesen eitt serstakt hegni at skriva um ástina og hennara skákleiðir og ávirkan. Hann dugir eisini stak væl at lýsa skiftandi hugaløg, til dømis vil Hugin fyrst drukna seg ílikamligum kærleika, meðan hann eftir at hava hitt nýggju gentuna vanvirðir ein tilkan. Lýsingin av stevnudansinum er hugtakandi og kenslurnar hjá Hugini eru framúr raktar. Her kunnu flestoll onkursvegna kenna seg aftur.

Í endanum á skaldsøguni fer Hugin til Havnar í skrivstovulæru. Umframt at skriva veit hann ekki rættiliga, hvat hann hevur hug til, men burtur vil hann. Á leiðini til Havnar siglur ferðamannaskipið fram við bjargalandinum, og Hugin hugsar um holurnar inn í bergið og um alduna, sum brýtur við sama lag, tá hann er komin væl á leið inn í sína framtíð:

Satt at siga fór hon at halda fram aftan á tað, tí hon fór at runa harini í allar ævir. Tað var logið at hugsa sær, beinleiðis skakandi og ekki so lítið harmiligt.

Her sannkennur hann, hvussu stutt lívið er í mun til fjøll og hav, hvussu tú ekki kanst brúka menniskjans tíðarrokning til natúruna, og hvussu lítið tú í hesum samanhangi hevur at siga.

Gleðin og spenniningurin yvir at vera komin til ein nýggjan stað og ein nýggjan part av livinum eru blandað við eina varliga sorg, sum Hugin ekki rættiliga vil kennast við, tí hann skilir hana ekki. Tað er sorgin yvir at siga einum parti av livinum farvæl, siga farvæl við tey menniskju, sum hava verið tin heimur, fyrst og fremst foreldrin. Tað, sum er farið, kemur aldrin aftur, og ein partur av sorgini botnar í kensluni av tí óendurkallandi.

Hildibrandur og hini

Nógv onnur og nógv annað enn Hugin fara eftir pallinum hjá Jens Paula Heinesen. Her eru Giljanna, sum ógift verður við barn, og pápi hennara tann buldruti Pól Martin, sum ekki vil kennast við hana, men sum blotnar, tá hann sær barnið. Her er ein framúr lýst ódnarnátt við skipbroti og deyða og hváring. Ein av teim bjargaðu er George, sum eltir trúlovaðu dóttir Pól Martins, Birgittu, og sum eftir stevnudansin sæst fara við henni niðan um garðarnar. Her er grindadráp, lýst so neyvt og livandi, at tað í sjálvum sær hevur síðsøguligt virði. Í hesum sambandi letur høvundin Hugin vera líka altráan í drápinum sum allir hinir, men ein ivi ella seinni vunnin vitan lúrir undir yvirtromini. Jens Pauli Heinesen hevur seinni í blaðskrivning vist andstygd fyrri grindadrápinum, ið hann metur sum óneyðug, óhuman myrðing.

Læraraskúlanæmingurin Hildibrandur hevur sín fitta part í søgugongdini. Hann er ein nógv samansettur persónur, sum vanvirðir heimbygdina og vil at alt skal broytast: »Burtur við øllum gomlum ósiðum, burtur við øllum fordómum, á bláman við øllum hyklarí og øllum farisearum«. Hann tekur so dyggiliga undir við øllum teim nýggju tankunum, hann mótir og er so altráur at annáma teir, at vandi er fyrri, at hann

fer í tviningar sum persónur og verður eitt mœn. Uppimillum rættar skiringar av bygdarsamfelagnum, koma bollar sum hesir: »Toskur fæst við tosk og ekki nakar rættur maður, segði Hildibrandur, bert plebeiarar og ignorantar kunnu fáast við tosk, vit intellektuellu halda okkum til aðrar og hægri materiur«, og um at tjera tak: »slíkt arbeiði er bara fyrri plebeiarar og ignorantar og ekki fyrri rættar menn«.

Hugin er bangin fyrri Hildibrandi og tí ógudiliga, hann ber við sær, men samstundis hevur hann virðing fyrri honum og heldur hann siga nógv sum er beint, nógv sum Hugin kennir við sær sjálvum, men aldrin hevur torað at sagt við nakran. Blandingurin av ótta og virðing er spennandi, og hann er saman við Hildibrandi, tá hesin vitjar heimbygdina. Men ein ivi stingur seg spakuliga fram, er alt tað Hildibrandur sigur rætt uttanat, ein ramsa fyrri at gera seg til?

Tað stóra í tí smáa

Tað finnst nógv var neyvar eygleiðingar í skaldsøguni, sum t.d. tá Duruta og beiggin Barta spæla klaver fyrri einum fremmandamanni, og »Friða, sum sták-aðist í køkinum, kom inn at vita, um gesturin ekki helt tað vera ótrúligt, at soverðið kundi henda herúti í avbygðum«. Í fáum orðum verður her lýst tað vanliga undanferandi reypíð móttvegis fremmandafólki: »So stór hús høvdu tit ekki roknað við, at vit feroingar búðu í?« ella: »So nógv var og flottar bílar høvdu tit ekki væntað at finna í miðjum Norðuratlantshavinum?« Spurningurin verður settur fyrri at dyrgja eftir rósi, fyrri at fáa at vita hvussu dugnaligir og arbeiðssamir vit feroingar eru; og Gud náði tann fremmandamann sum í einum soverðnum fœri ekki prisar tí feroyska samfelagnum.

Fœri at siggja »tað stóra í tí smáa« og siga frá hesum kemur heins og í øðrum bókum hjá Jens Paula Heinesen til sjóndar her. Hann sigur frá láini og hennara sang og boðskapinum, hon ber dronginum. Upprunaliga ætlaði hann »At lívið skuldi livast uppi í hástigum:

størst, vakrast, best«, men knappliga gevur hann sær fær um láina:

Tann langa vegin gjøgnum ártúsindini hevði hon biðið fyrri teimum, ekki við einum drúgvum kvæði, men við heimsins minsta sangi. Kanska hevði hon einaferð í forðum yrkt kvæði sum tey, ið halda seg hava nógv upp á hjartað, men við tíðini var hon komin til ta sannkenning, at tú lýsti tinar lívsroyndir best við at samanfata teir í henda litla sorgardropa, ið vissuliga var góðlúðin og viðbrekin, men samstundis vallaði í honum ein vátan um treysti og trú.

Sannkenningin hjá Hugini er samlik tí hjá Karsteni Hoydal í yrkingini »Merkisveitsla«, har hesin visir tey stóru orðini frá sær, og ger sína niður-støðu í seinasta orindið:

Til eru orð so blúgv og smá sum sæðkorn orð sum fáa fólk at gráta heit tár, sum inneftir seta og loysa gróður í sinninum.

Markleys breiðist nù fyrri tær fold er ein góð lýsing av tíðarskeiðum, har høvundin vaks upp, men serliga í fyrstani er hon viðhvørt eitt sindur fløkjaslig, eins og teir floktu tankarnir hjá dronginum í kynsbúningardrönum verða fluttir yvir í frásøgnina. Hartil er tað eins og høvundin vil hava so nógv av oynni við sum til ber, so at tað næstan ekki er tann staður, sum ekki skal avmyndast við nókrum orðum. Hetta tarnar tó ógvuliga lítið, og meginpartin av skaldsøguni er tað sum eftir ánni, og fleiri kapitlar fert tú sendandi ígjøgnum við eini tilikari ferð, at tú mást lesa um aftur fyrri at fáa alt við.

Eg veit ekki, nær Jens Pauli Heinesen ætlar sær at sleppa Hugini og lata hann liva sitt liv uttan áskoðarar, men hann má endiliga ekki steðga her og ger tað ætlandi heldur ekki. Tí, hvussu fer leikur fram í Havn?, hvussu verður við Hugini og Birtu?, hvussu verður við George og Birgittu og dronginum hjá henni? Vit krevja at fáa meira at vita.

Jógván Isaksen

Sendið
lesarabrevini
til Sosialin